ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ
JOQARÍ BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM INNOVACIYALAR MINISTRLIGI

ÁJINIYAZ ATÍNDAĠÍ NÓKIS
MÁMLEKETLIK PEDAGOGIKALÍQ INSTITUTÍ

PEDAGOGIKA KAFEDRASÍ

«QARAQALPAQSTANDA PEDAGOGIKA TARIYXI IZERTLEWI: BÚGINI HÁM PERSPEKTIVASI»

ATAMASINDAĠÍ XALIQ-ARALIQ ILIMIY-ÁMELIY KONFERENCIYA MATERIALLARÍ

«QORAQALPOG‘ISTONDA PEDAGOGIKA TARIXI TADQIQOTI: BUGUNI VA ISTIQBOLI» MAVZUSIDA XALQARO MIQYOSIDAGI ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI

Nókis - 2024

UDK: 37.0.378 (575.172)
BBK: 74.03(5кк)

«Qaraqalpaqstanda pedagogika tariyxi izertlewi: búgini hám perspektivası» atamasındaǵı xalıq-aralıq ilimiy-ámeliy konferenciya materialları toplamı.
2024-j 493 bet

«Qaraqalpaqstanda pedagogika tariyxi izertlewi: búgini hám perspektivası» atamasındaǵı xalıq aralıq ilimiy-ámeliy konferenciya materiallarına shet eller hám respublikamızdıń joqarı hám orta arnawlı oqıw orınları pedagog-xızmetkerleri, úlken ilimiy xızmetker-izleniwshiler, magistrantlar, talabalardıń ilim hám tálim-tárbiya máselelerine arnalǵan ilimiy bayanatları kirgizilgen.

Konferenciya materiallarınıń mazmunı hám onda kórsetilgen dereklerdiń durıslıǵına avtorlar juwapker.

JUWAPLÍ REDAKTOR: Q.QOShANOV
REDKOLLEGIYA QURAMÍ:

1. R.Eshmuratov- Ilimiy isler hám innovaciyalar boyınsha prorektor redkollegiya baslıǵı orınbasarı
2. Sh.Saparov-pedagogika fakulteti dekanı., docent
3. A.Nauruzbaeva-pedagogika kafedrası baslıǵı., professor
4. M.Pazilova-pedagogika kafedrası professor w.a., p.i.d (DcS)
5. D.Gaipov- pedagogika kafedrası aǵa oqıtıwshısı (PhD)
6. M.Allayarov- pedagogika kafedrası aǵa oqıtıwshısı (PhD)
7. M.Erejepov- pedagogika kafedrası assistent oqıtıwshısı, tex.redaktor
8. Sh.Mambetyarov- pedagogika kafedrası assistent oqıtıwshısı, tex.redaktor
9. U.Genjeeva- pedagogika kafedrası stajyor oqıtıwshısı, tex.redaktor

2. Вахрушева Л.Н. Проблема интеллектуальной готовности детей к познавательной деятельности в начальной школе // Начальная школа. 2006. - № 4. - с.63-68.

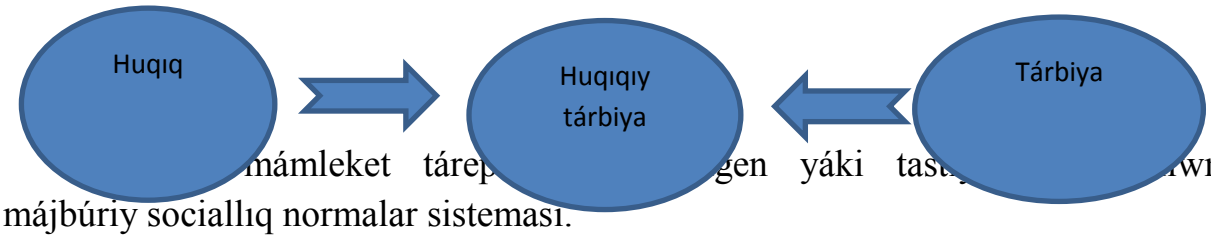
HUQIQIY TÁRBIYANIŃ JASLAR TÁRBIYASINDA RÓLI

Maxsud Yerejepov
NMPI Pedagogika kafedrası assistent oqıtıwshısı

Tárbiya máselesi ázelden quramalı process bolıp kelgen. Jaslardıń mádeniyatlı, ádep–ikramlı, aqıllı, watanparwar bolıp jetilisiwinde olarǵa berilip atırǵan tárbiyaǵa oǵada baylanıslı. Oqıwshılardı tárbiyalawda aqılıy, ekonomikalıq, ekologiyalıq, miynet, dene tárbiya, ádep ikramlılıq hám huqıqıy tárbiyalardan paydalanıp kelinbekte.

Ásirese jaslardıń huqıqıy mádeniyatınıń qáliplesiwinde huqıqıy tárbiyanıń áhmiyeti oǵada úlken.

Jaslardıń qabıl etilip atırǵan normativ hújjetlerge húrmet ruwxında tárbiyalaw, olardıń huqıqıy bilimlerin qáliplestiriw hám bayıtıp barıwdan ibarat tárbiya túri bul huqıuqıy tárbiya esaplanadı. Huqıqıy tárbiya huqıq hám tárbiyanıń birigiwinen qáliplesken.

mámleket tárep gen yáki tast wma májbúriy sociallıq normalar sisteması.

Huqıqıy tárbiya –mámleketlik organlar hám keń jámiyetshiliktiń puqaralardıń huqıqıy bilim, huqıqıy sana, huqıqıy potencial hám huqıqıy mádeniyatın qáliplestiriw boyınsha maqsetke qaratılǵan xızmeti bolıp tabıladı[8].

Mámleketimiz tárepinen jaslardıń huqıqıy tárbiyasın jetilistiriw hám olardıń huqıqıy mádeniyatın qáliplestiriw ushın Ózbekstan Respublikasınıń 2016-jıl 14-sentyabrdegi «Jaslarǵa tiyisli mámleketlik siyasatı haqqında»ǵı 406-sanlı nızamı, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2022-jıl 28-yanvardaǵı «2022-2026-jıllarǵa mólsherlengen Jańa Ózbekstannıń Rawajlanıw strategiyası haqqında»ǵı 60-PP-sanlı, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2018-jıl 13-apreldegi «Mámleketlik huqıqıy siyasatın ámelge asırıwda Ádillik organlardı hám mákemeler iskerligin túpten jetilistiriw is-ilajları haqqında»ǵı PP-5415-sanlı, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2023-jıl 11-sentyabrdegi ««Ózbekstan-2030» Strategiyası haqqında»ǵı PP-158-sanlı, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2019-jıl 3-

[8] A.Pazilov, Q.Qosnazarov Q.Seytmuratov, Z.Qurbaniyazova Pedagogika teoriyası 2018 Nokis

maydaǵı «Ruwxıy-aǵartıwshılıq jumıslar nátiyjeligin asırıw boyınsha qosımsha is-ijlar haqqında»ǵı PP-4307-sanlı, Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2019-jıl 9-yanvardaǵı «Jámiyette huqıqıy sana hám huqıqıy mádeniyattı joqarılatıw sistemasın túpten jetilistiriw haqqında»ǵı PP-5618-sanlı pármanlarınıń qabıl etiliwi huqıqıy tárbiyanıń zárúrligi hám onıń aktuallıǵın ańlatıp turmaqta. Qabıl etilip atırǵan usı normativ-hújjetler tiykarında tiyisli mákemeler hám keń jámiyetshilik belgilep berilgen wazıypalardı orınlap barılsa jaslardıń huqıqıy tárbiyasınıń jetilisiwine erisemiz.

Jaslar tárbiyasında huqıqıy tárbiyanıń zárúrligi sonda jámiyette hár qıylı buzǵınshı ideyalarǵa, illetlerge, siyasiy burmalaytuǵın shaqırıqlarǵa qosılıw, qabıl etilip atırǵan normativ-hújjetlerdi tán almaw, mámleketlik nıshanlarǵa húrmetsizlik etiw, basqanıń huqıqların ayaq astı etiw, óziniń minnetlemelerin bilmew, hár qıylı huqıqbuzarlıq hám jinayatshılıq júz beriw halatlarınıń aldı alınadı. Sebebi Huqıqıy tárbiya berilgen, huqıqıy sanası bar, huqıqıy bilimlerge iye, huqıqıy mádeniyatı qáliplesken jaslardıń qálbine bunday buzǵınshı ideya hám illetler kire almaydı sebebi olar biledi bunıń aqıbeti qanday hákimshilik hám jınayıy juwapkershiliklerge alıp keliwin. Sonıń ushın bul baǵdardaǵı is-ilajlardı elede jetilistiriw maqsetke muwapıq boladı esaplaymız.

Jaslardıń huqıqıy tárbiyasın jetilistiriw ushın tómendegilerdi usınıs etemiz.

1.Jaslardıń huqıqıy sanasın joqarılatıw;

2.Mekteplerde ótilip atırǵan Huqıqıy hám Tárbiya pánlerin oqıtıwdı sapalı ámelge asırıw;

3.Mektep hám huqıq qorǵaw organları menen birgelikte alıp barılatuǵın úgit-násiyalaw jumısların elede jetilistiriw;

4.Shańaraq-máhálle-mektep integraciyasın kúsheytiw;

5.Huqıqıy tárbiyaǵa baylanıslı sorawlar dúzilgen tańlawlar ótkeriw (bul bolsa huqıqıy bilimlerge iye bolıwına erisemiz) ;

6.Mektep jámááti, oqıwshı hám ata-analar quramınan ibarat telegramm gruppa shólkemlestiriw (telegramm gruppada jaslarǵa baylanıslı siyasat hám qabıl etilge qararlardı ápiwayı tilde túsindiriw, oqıwshı jaslar tárepinen tayarlanǵan huqıqıy tárbiyaǵa baylanıslı videorolikler tayarlap olardı gruppada jarıtıp barıw, mámleket tárepinen jaslarǵa berilip atırǵan imkaniyatlardı jaslardıń baslaması menen intervyuler beriw, oqıtıwshılar tárepinende intervyuler beriw, huqıqıy tárbiyaǵa baylanıslı onlain viktorinalar ótkeriw, huqıqıy tárbiyaǵa baylanıslı film hám kinolar jaylastırıw hám onı dodalaw);

Joqarıda aytıp ótilgen usınıslardı mekteptiń ruwxıylıq-aǵartıwshılıq isleri boyınsha, oqıw isleri boyınsha direktor orınbasarları hám tárbiya, huqıqtanıw muǵallimleri tárepinen shólkemlestirip barıw maqsetke muwapıq boladı dep esaplayman.

Jaslardıń huqıqıy tárbiyası qáliplesiwinde shańaraq, máhálle, mektep hám keń jámiyetshilik birdey juwapker esaplanadı. Informacion ásiri dáwirinde jaslardıń qálbin iyelewge urınıp atırǵan hár qıylı sırtqı tásirler bolıp turǵan bir payıtta olardıń qálbinde immunitetti qáliplestiriw, huqıqıy sanasın, huqıqıy bilimin, huqıqıy oylawın joqarılatıw, olardı hár tárepleme barkamal áwlad etib tárbiyalaw jaslar tárbiyasındaǵı tiykarǵı maqsetlerimizdiń biri bolıwı kerek dep oylayman.

Paydalanǵan ádebiyatlar

1.Ózbekstan Respublikasınıń 2016-jılı 14-sentyabrdegi 406–sanlı Nızamı.
2. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2022-jıl 28-yanvardaǵı «2022-2026-jıllarǵa mólsherlengen Jańa Ózbekstannıń Rawajlanıw strategiyası haqqında»ǵı 60-PP-sanlı,
4.Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2018-jıl 13-apreldegi «Mámleketlik huqıqıy siyasatın ámelge asırıwda Ádillik organlardı hám mákemeler iskerligin túpten jetilistiriw is-ilajları haqqında»ǵı PP-5415-sanlı,
5.Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2023-jıl 11-sentyabrdegi ««Ózbekstan-2030» Strategiyası haqqında»ǵı PP-158-sanlı,
6.Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2019-jıl 3-maydaǵı «Ruwxıy-aǵartıwshılıq jumıslar nátiyjeligin asırıw boyınsha qosımsha is-ijlar haqqında»ǵı PP-4307-sanlı,
7.Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2019-jıl 9-yanvardaǵı «Jámiyette huquqıy sana hám huquqıy mádeniyattı joqarılatıw sistemasın túpten jetilistiriw haqqında»ǵı PP-5618-sanlı pármanı
8. A.Pazilov, Q.Qosnazarov, Q.Seytmuratov, Z.Qurbaniyazova «Pedagogika teoriyası» 2018. Nokis.

KÓRKEM ÁDEBIYATLAR HÁM OLARDAN TARIYX SABAQLARINDA PAYDALANIW USILLARI

Jalimbetov Jumabek Gaipovich
Ellikqala rayonı 11-mektep oqıtıwshısı

Watanǵa muhabbat, xalıq párawanlıǵı hám kámil insan máselesi jazıwshı hám shayırlar dóretiwshiligindegi bas ideya bolıp tabıladı. Tariyx sabaqlarında tariyxıy dereklerdiń bir túri esaplanǵan kórkem ádebiyattan paydalanıw arqalı oqıwshılar ótmish haqqında janlı túsinikke iye boladı. Kórkem ádebiyattıń jaslardı kámil insan etip tárbiyalawdaǵı áhmiyeti úlken. Tariyxıy-kórkem ádebiyatlar tariyxıy proceslerdi ózlestiriwde áhmiyetli faktor esaplanadı.

Tariyxıy-kórkem ádebiyatlardan paydalanıwda oqıwshılardıń jas psixologik ózgesheliklerin inabatqa alıw zárúr. Kórkem ádebiyat obrazlarınan paydalanıw oqıtıwshı bayanatınıń tárbiyalıq áhmiyetin asırıw menen birge onıń este qalıwın, sabaqtıń qızıǵarlı bolıwın támiyinleydi, hámde úyrenilip atırǵan tariyxıy dáwir haqqında tolıq túsinik hám tariyxıy kóz qarasın payda etiwge xızmet qıladı. Belgili

MAZMUNÍ

1-SEKCIYA
PEDAGOGIKA TÁRIYXIN ANALIZ ETIW NÁTIYJESINDE HÁZIRGI ZAMANAGÓY TÁLIM SISTEMASI MÁSELELERIN SHESHIW JOLLARI

Утебаев Т.	**Профессор Ө.Әлеўовтың жаратып кеткен илимий-педагогикалық мектебиниң педагогика илиминдеги орны.....**	**5**
Пазылова М.	**Мутафаккирларимиз илмий фаолиятида ёшларни илм-маърифат эгаллашга ундаш масалалари.....**	**7**
Pirniyazova G.N. Yo‘ldosheva M.	**Kreativ ta’limga zamonaviy yondashish.....**	**11**
Рафикова Р.А. Рахимова З.	**Психологические механизмы адаптации в начальных классах.....**	**14**
Qudratova M.	**Bo‘lajak pedagoglarning kreativligini rivojlantirish omillari…….**	**18**
Рафикова Р.А. Пайзибаева Р.	**Каллиграфия как основа воспитания дисциплинированности учеников начальных классов.....**	**23**
Ábilov B. Saparbaev T.	**Mektep oqıwshıların miynetke tárbiyalawda naqıl-maqallardan paydalanıw.....**	**27**
Turdimuratova A. Ismailov A.	**Tálim menejmentin oqıtıwda dasturiy tálimnen paydalanıwdıń imkaniyatlari.....**	**29**
Saparbaev E.T.	**Balalar dene tárbiyasında milliy oyınlardan paydalanıw zárúrlikleri onıń maqseti hám wazıypaları…….**	**31**
Aytmuratova G. Bekmuratov A.	**Mektep oqıwshıların miynetke tárbiyalaw múmkinshilikleri.....**	**33**
Atamuratova N. Bekmuratov A.	**Mekteplerde klasstan tıs tárbiyalıq jumıslardı alıp barıw múmkinshilikleri.....**	**36**
Atanazarova A. Bekmuratov A.	**Tálim-tárbiyada dástanlardan paydalanıw.....**	**38**

Пазылбекова М.	**Роль семейных традиций в трудовом воспитании школьников.....**	**289**
Saytbekova S. **Berdixanova G.**	**Basshi imidji hám oǵan qoyilatuǵin talaplar.....**	**291**
Таженов П.	**Взаимодействие школы и семьи в воспитании развивающейся личности.....**	**293**
Saytbekova S. **Xojaniyazova S.**	**Balaniń shaxs bolip qáliplesiwinde ádep-ikramliliq tárbiyaniń áhmiyeti .....**	**296**
Шарибаева К.	**Эффективность использования интерактивных методов в обучении младших школьников.....**	**298**
Yerejepov M.	**Huqiqiy tárbiyanıń jaslar tárbiyasında róli.....**	**300**
Jalimbetov J.G.	**Kórkem ádebiyatlar hám olardan tariyx sabaqlarinda paydalaniw usillari……**	**302**
Sabirova M.	**Qizlarni oilaviy hayotga tayyorlash masalalari.....**	**306**
Gaipov D.J.	**Shaxsga yo‘naltirilgan innovacion ta’lim……**	**307**
Kenesbayeva E.J.	**O‘quvchilarning intellektual sohasini rivojlantirishda o‘qitish texnologiyalarining ahamiyati……**	**309**
Kurbanbaeva O.	**Sanlı ekonomikanı rawajlandırıw sharayatında bolajaq pedagogtıń pedagogikalıq kompetenligin asırıwdıń áhmiyeti.....**	**313**
Gaipov D.J.	**Zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati……..**	**316**
Umirbekova N.	**Orta arnawlı bilimlendiriw mekemelerinde oqıwshılardıń tártip qaǵiydasın saqlaw texnologiyasın rawajlandırıw.....**	**318**
Djalimbetova S.A.	**Tariyx sabaqlarinda interaktiv metodlardan paydalaniw abzalliqlari…….**	**320**
Пазылова М.Е. **Ярматов А.Н.**	**“Ватан таянчи” ҳаракати отряд аъзоларининг салоҳиятини намоён этиш шакллари (юқори синф ўқувчилари мисолида).....**	**322**

« Qaraqalpaqstanda pedagogika tariyxi izertlewi: búgini hám perspektivası» atamasındağı
xalıq aralıq ilimiy-ámeliy konferenciya
MATERIALLARÍ

«Qoraqalpog‘istonda pedagogika tarixi tadqiqoti: buguni va istiqboli» mavzusida
xalqaro ilmiy-amaliy anjuman
MATERIALLARI

Ájiniyaz atındağı NMPI baspaxanasında basılǵan. 2024-j
Buyırtpa №. Nusqası-50 dana. Formatı 60x84. Kólemi 19 b.t.230100,
Nókis qalası, P. Seytov. n/j Reestr №